

היום הרת עולם
Hayom Haras Olam

Today is the World's Birthday

Insights to the hymn based on teachings of the
Lubavitcher Rebbe

A Memento

From The Wedding Celebration
Of

Mani & Riki Holtzman שיהיו

ה' אלול ה'תשע"ה
August 20, 2015

היום הרת עולם
Hayom Haras Olam

Today is the World's Birthday

Insights to the hymn based on teachings of the
Lubavitcher Rebbe

A Memento

From The Wedding Celebration
Of

Mani & Riki Holtzman שיהיו

ה' אלול ה'תשע"ה
August 20, 2015

Compiled by Rabbi Levi Yitzchok Holtzman

lyhediting@gmail.com

Foreward

With joy and gratitude to Hashem on the occasion of the wedding of our dear children, **Mani & Riki Holtzman**,

We are please to share this special booklet with all our wedding guests. This includes:

1. Insights to the hymn "*Hayom Haras Olam*", which we say during musaf on Rosh Hashanah, based on teachings of the Lubavitcher Rebbe.
2. A new song on these powerful words composed by the father of the *Kallah*, Rabbi Moshe Druin.

The story behind the composition of the song, *Hayom Haras Olam*:

“On Erev Rosh Hashanah, 5774 a few hours before Yom Tov descended upon us, I had just finished blessing all my beloved children with the customary words of *Birkas Kohanim*. One by one they came by for their blessing. While placing my hands on their heads, memories and thoughts about each one of them flashed before me. Each one is precious. Each one is an entire world. Each one holds the power bestowed upon us by the one above. However, each one is so vulnerable, delicate and naive, yet is charged with solidifying the outcome of their life’s journey.

Tears began to flow as I pondered their highs and lows and the great hopes I had for each one of them. Yet I knew; as a *Yid*, a *Chossid* and a father, that while hope is a good start it can only be the prelude to our actions to fulfill these aspirations. In the end however, we know and believe that only Hashem holds the key to the purpose of our life and the way it will be lived.

It’s on Rosh Hashanah - when all life began - that we receive our *Chayus* - our physical and spiritual infusion for the year.

I turned my heart and eyes heavenwards and silently prayed, as only a father can pray for his child, for each of my children, as they came to me one by one. I so strongly believe that the One Above loves us, with the same intensity we feel towards our children. Such were my final thoughts as I finished imparting the blessings.

Full of raw emotion, trepidation and inspiration of that awe inspiring moment, suddenly the words of the famous poetic hymn; ‘*Hayom Haras Olam*’, swelled in my mind.

הַיּוֹם הֵרַת עוֹלָם הַיּוֹם יַעֲמִיד בְּמִשְׁפָּט כָּל יְצוּרֵי עוֹלָמִים אִם כְּבָנִים אִם כְּעַבְדִּים אִם
כְּבָנִים רְחֵמֵנו כְּרַחֵם אֵב עַל בָּנִים וְאִם כְּעַבְדִּים עֵינֵינוּ לָךְ תְּלִיּוֹת עַד שְׁתַּחֲנֶנּוּ וְתוֹצִיא
כְּאוֹר מִשְׁפָּטֵנוּ אִיוֹם קָדוֹשׁ

Today the world is born. Today He will summon all of the creations throughout the worlds to stand in judgment. Whether we are Your children, or whether we are Your servants; If we are Your children, have mercy upon us as a father would upon his children, And if we are Your servants, our eyes are turned to You, until You show us favor, And You bring our judgment to light, O Awesome One, Holy One.

This prayer encompassed the flood of emotions I was experiencing and took on so much more meaning as I contemplated and internalized the words. We plead to be recognized on the highest level as the children of Hashem. We want to be blessed by our heavenly Tatti/Aba/Father.

As I often do, I began to hum a tune while thinking of these sacred words and soon a full blown new melody to this insight was born. Singing it over and over, I picked up my guitar and the music echoed my newly inspired sentiment. Strumming the chords of this new tune, a renewed wave of awe and joy engulfed me.

It was becoming a feverish prayer to the Almighty One: "Please look after my children and grant them a healthy, happy (the personal prayer is personal)... year. We are like a small ship in a vast roaring ocean with only Hashem able to navigate us out of harm's way.

The words in the hymn, *עינינו לך תלויים עד שתהגנו ותוציא כאור משפטינו* - *our eyes are turned to You, until You show us favor, And You bring our judgment to light.* Together with the music created a calm and soothing feeling. Here and now, the One Above will be leading our ship to safe harbor.

As this song was unfolding and sprouting forth, a thought which guides me in my everyday life kept nagging: "It's not what we say but rather what we do". Though the words and tune were most beautiful and inspiring, I still felt something was missing and my children agreed.

The crown of the song hit me loud and clear. The words seemed to flow through my heart into a harmonic symphony of music woven with words of strength and salvation.

It is the cry for action that we call out at the end of the famous "יְנִתְנָה תְּקוּף" - *U'Nesaneh Tokef*:

וְתִשׁוּבָה וְתַפְּלָה וְצְדָקָה מְעַבְרִין אֶת רַע הַגְּזֵרָה

Through *Teshuvah* - Repentance, *Tefillah* - Prayer, and *Tzedakah* - Charity can a negative heavenly decree be reversed.

These are the words that all Jews call out in unison on Rosh Hashanah, as we raise above the limitations of our physical existence into a G-dly realm which is above nature. The lyrics had just intensified. Singing and crying as the awesomeness of the words intertwined with the melody, engulfed us all as we sang together.

The repetition of the words וְתִשְׁבַּחַהּ וְתִפְלְאָהּ וְיִדְבְּקֶהּ echoed in my mind as I thought of each one of my precious children. This realization was now, not only a “hope” I was wishing for - It was our deeds, actions and commitments that could fulfill them. Bursting with joy, the singing became louder, clearer and more sincere.

The sanctity of my family is a microcosm of the sanctity G-d bestowed over the entire world. The totality of this G-dliness is realized on the eve of the birthday of mankind on Rosh Hashanah. The transition from one year to the next is surely a solemn moment, as we voice the final words of: "וְנִתְּנָה תְּקֵוֹף" - *U'Nesaneh Tokef*;

אֵיּוֹם קְדוֹשׁ - O Awesome One, Holy One

We revere G-dliness by emulating our Creator and using our gifted time with awareness of awe and holiness. The song had its closing statement - we are all part of Hashem. אֵיּוֹם קְדוֹשׁ Awesome & Holy.

That moment passed and a new year was ushered in. This new song followed my family through Yom Tov and continues even today. It's a prayer of hope, a mission in knowing that we are all G-d's children and need his merciful blessings, inasmuch as we can solidify it through our deeds and actions.”

May we, you and all of *Klal Yisrael* be blessed, to immediately go straight from the Simcha of this wedding to rejoicing in the final redemption with the coming of *Moshiach Tzidkeinu*. Wishing you all a *Gut Gebenched Yor* and a happy and healthy new year. May we all realize that we have the Koach to bring down our designated blessings from potential to actuality.

A K'sivah V'chasima Tova! With joy and blessings,

Moshe and Ahuva Druin

Noach and Rivkah Holtzman

Thursday, 5 Elul, 5775
Miami Florida

On the Significance of the Rosh Hashanah Davening

The Avoda of Davening according to Chassidus and the Practice of Chassidim

“Hayom Haras Olam.” These words, which are integral to the Rosh Hashanah davening, underscore the gravity of the hour and shed light on the significance of prayer on the day of judgment, of pleading for Hashem’s mercy, “*Im k’vanim, im ka’avadim.*”

Prayer has two seemingly contradictory aspects: On the one hand, a person is meant to sense the presence of the King and feel utterly nullified; on the other hand, we spend the time asking for our physical needs to be met, which appears to emphasize our existence.

This conflict is particularly noticeable on Rosh Hashanah, when we declare Hashem king and pray that his kingship be revealed, clearly expressing a sentiment of submission; yet this is the very same day when our physical needs for the upcoming year are processed. This raises the question: How can we combine these two themes, and daven to Hashem with true *bittul* all while thinking about and begging for our personal gain?!

In his *sichos*, the Rebbe offers a radical new paradigm for understanding the Rosh Hashanah prayers and prayer in general. Per the Rebbe, when a Jew prays for his personal needs to be met, he need not do so out of a desire for gain and enjoyment; on the contrary, prayer gives one the opportunity to view the fulfillment of one’s physical needs as personifying the consummation of Hashem’s Will, as an extension of crowning Hashem king of the world.

When a Jew conducts life in accordance with Hashem’s wishes, his actions causes Hashem’s kingship to be revealed within the entire world. Since every Jew has a distinct role to play in this world, and he is tasked with bringing the light of *kedusha* to the part of the world which is under his care, he therefore solicits the appropriate physical allocation from above, so he can utilize it to serve Hashem properly and fulfill His Will faithfully.

In a stroke of *hashgacha pratis*, the wedding is taking place on the day of the yahrtzeit of the chasan’s ancestor, the famous mashpia R. Shilem Kuratin, who passed away on 5 Elul 5679. R. Shilem was one of the most renowned individuals on the staff of Tomchei Temimim in Lubavitch, serving as both a mashpia and mashgiach, as well as a ‘chozer’ of the Rebbe Rashab’s maamarim. He was especially noted for his incredibly soulful ‘avoda’ in davening.

One of his students, R. Shmaryahu Sasonkin, described R. Shilem's davening thusly:

“Shilem was very sociable, and a scholar of both Niglah and Chassidus. When he discussed a subject, whether in Niglah or Chassidus, he conveyed the ideas effectively and they were a delight to listen to. And when he focused on a particular subject, and all the more so while davening, his concentration was so powerful that he lost all sense of what was occurring around him.

“The Rebbe Rashab once entered the yeshiva during Shacharis, and when his presence was noticed, everyone fled in terror, yet Shilem remained rooted to his place, oblivious to everything that was occurring, even though the Rebbe Rashab had sat down rather close to where he was standing. The Rebbe Rashab watched him, and after he left and Shilem still hadn't noticed a thing, said that it was clear that Shilem was genuinely consumed with his davening and therefore remained unaffected by the commotion.

“Later, when the Rebbe Rashab appointed him to oversee the Chassidus department of the yeshiva, Shilem dedicated himself entirely to the task, and lovingly impressed upon the bachurim to put the Chassidus they were learning into practice. His sincere words impacted them greatly and they reciprocated with tremendous love. The students reached new heights during his tenure.”

Even while working as mashgiach and mashpia, his davening remained legendary. His student, R. Refael Nachman Kahn writes:

“Shilem would daven at length. He always stood near the entrance of the big ‘zal,’ where the coats were hung. He davened with a special tune, and it was impossible to tear oneself away from it.”

==Halacha and Minhag==

Every time the shofar is blown throughout Musaf of Rosh Hashanah, it is customary to say “Hayom haras olam... Areshes sefaseinu...” In fact, even when Rosh Hashanah falls out on Shabbos and the shofar isn’t blown, “Hayom haras olam” is still recited.

Based on Shulchan Aruch of the Alter Rebbe, Siman 592,
“The Prayer of Musaf Said Aloud and the Order of Tekios”, Se’if 6

==“Hayom Haras Olam” as Explained by Chassidus==

Hayom Haras Olam, Hayom Yaamid Bamishpat

The word ‘*Haras*’ has two meanings: Pregnancy and birth, trembling and fear.

The explanation of the first meaning is: “*Hayom haras olam,*” today the world is born, which refers to the new spiritual energy which is allotted for the new year on Rosh Hashanah. This is also why the day is called ‘Rosh,’ the ‘head’ of the year, because just like the human head contains and distributes the energy for the rest of the body, Rosh Hashanah is similarly the day when new energy is allocated for every created entity. This spiritual energy reaches the world by means of Heavenly judgment, and that is why “*Hayom yaamid bamishpat,*” today He will summon all of the creations throughout the worlds to stand in judgment, in order to determine whether their existence will be renewed, and in what manner they shall receive this replenishment.

The explanation of the second meaning is: “*Hayom haras olam,*” today is a day of trembling and fear for the world, as described at the beginning of Iyov: “The day arrived and the angels came to present themselves before Hashem, and the Satan came among them¹,” and the Targum identifies the day which had arrived as Rosh Hashanah, “the day of great judgment at the beginning of the year.” Rosh Hashanah is thus the day of judgment when the angels gather, both those who come in defense and those represent the prosecution, since everything a person says or does, whether good or bad, creates a corresponding angel, and thus the angels of defense were created by one’s good speech and actions, while the angels of prosecution were created by one’s bad speech and actions.

¹ Iyov, 1, 6.

Kol Yetzarei Olamim

The usage of the word “*Olamim*,” worlds, in the plural, is similar to its appearance in the pasuk in Tehillim: “*Malchuscha malchus kol olamim*,” Your kingdom is the kingdom of all worlds, because the sefira of Malchus is the source and origin of all of the worlds, from the highest iteration of Malchus which is within Ohr Ein Sof, the infinite light prior to the Tzimtzum, all the way to Malchus of the spiritual world of Asiyah, the source of our world.

This explains the deeper dimension of “Hayom yaamid bamishpat kol yetzarei olamim,” today He will summon all of the creations throughout the worlds to stand in judgment, for Hashem is putting every creation of every world up for judgment on Rosh Hashanah, from the highest emanations of light in Ohr Ein Sof prior to the Tzimtzum and the other supernal entities, to the smallest, lowliest beings at the very bottom of existence.

Im K’vanim, Im Ka’avadim

We, the Jewish people are both Hashem’s children and servants. When a son acts against his parents’ wishes, it is more severe than a servant doing so to his master, because a child and his parents enjoy a much closer connection. On the other hand, parents’ mercy on their child is far greater than a master’s towards his servant. We therefore ask, “Rachmeinu k’rachem av al banim,” have mercy upon us as a father would upon his children.

And if we haven’t merited that Hashem have mercy on us like upon children, may He have mercy on us as a master does upon his servant, as described in Tehillim: “Just as servants’ eyes turn to their master, like a maid’s eyes to her mistress, our eyes are likewise turned to Hashem until He shows us favor²,” and just as servants depend solely on their master, because there is no one else in their lives, and thus their connection is greater in this sense than the one between a son and his father, we similarly look to Hashem to have mercy upon us on this day of judgment, and that He bring our judgment to light, with an unmistakably positive outcome.

Ayom, Kadosh

Our judgment being brought to light is an outcome that derives from Hashem’s essence, represented by “Ayom, Kadosh,” O awesome One, holy One, because in view of the fact that the judgment on Rosh Hashanah affects every single creation up until the very highest revelations which precede the Tzimtzum, there is no intermediary which could conduct this judgment other than Hashem Himself.

² Tehillim, 123, 2.

“Ayom” means terrifying. “Kadosh” means being removed, which results in a merciful perspective, because being truly separated from everything enables a compassionate outlook. Hashem is thus “ayom” but “kadosh,” He is so great as to be terrifying, yet that very greatness includes the attribute of mercy for us lowly beings.

This understanding gives us the courage necessary to hope and pray that Hashem has mercy upon us and accepts our prayers and repentance on the Day of Judgment.

Chassidic explanations based on Kinyan Hachaim 5688,
“Hayom Haras” 5702, and “Hayom Haras” 5732

==Deeper Insights==

G-dly Energy Invested in the Parameters of Time

In the Rosh Hashanah prayers, we depict the significance of the day with the words “Hayom haras olam, hayom yaamid bamishpat...” This raises the question: If Hashem is higher than the parameters of time, how can we say that Hashem is giving the world sustenance and conducting judgment on a particular day?

The answer is that although the dimension of time indeed doesn’t limit Hashem at all, yet when He created the world, Hashem constricted His light, and He conducts Himself towards us in accordance with the rules and limitations of the creation. We can therefore relate to Hashem using our limited constructs, which includes time.

Chassidic explanations observe that since man was created “in the image of G-d,” meditating on human characteristics can reveal something about the Creator, an idea which Chassidus links to the pasuk in Iyov: “I shall behold G-d from my flesh³.”

Thus, we can get a sense of how Hashem interacts with Creation through observing our Neshama, which, while being spiritual and devoid of any physical definition and limitation, is, upon its investment in the body, able to focus and interact in accordance with the specifications of the various limbs, granting the power of vision, hearing and writing, all of which are spiritual forces which originate in the soul, yet are fitted to the body’s limitations.

Hashem similarly created the world and invested Himself in it; Hashem Himself is beyond time and space, yet at the same time is invested within time and space. We are told in the story of creation that “Hashem said, let

³ Iyov, 19 26.

there be luminaries in the Heavens to distinguish between day and night, and they will be used for signs and dates and to count days and years⁴.” Hashem also requested that we build Him a home, in a particular physical space, where He can dwell.

In light of this it transpires that, indeed, “Hayom haras olam,” Hashem grants energy to the entire world for the entire year on Rosh Hashanah, energy which proceeds to descend afterwards to even the smallest destination on a daily basis.

The World is Born and Renewed through Nine Constrictions

Just as human pregnancy in our world last nine months, every form of birth and revelation similarly depends on nine successive constrictions of the nine sefiros (Chochma through Yesod), so that the Neshama can be born from Atzilus into Briah by means of gestating in Malchus.

A parallel can be drawn to the nine shofar blasts which are biblically required on Rosh Hashanah⁵, as well as the nine brachos in the Rosh Hashanah prayers which correspond to the nine times Chanah mentioned Hashem’s name in her prayer⁶. This fits with the idea that Rosh Hashanah, when new energy materializes for the entire year, is like a birth, which in turn depends on prior preparations which are marked by the number nine.

This then is the meaning of “Hayom haras olam,” which, as R. Dovid Abudarham explains, is based on the pasuk which says “Her womb is pregnant with the world (olam, lit. an eternal pregnancy)⁷,” “Because the world was created in Tishrei and that was therefore when its pregnancy occurred, since the term ‘pregnancy’ can also be applied to the act of birth, and Adam was created on the sixth day of Creation, which means that the world’s pregnancy concluded on this day.”

In view of his explanation that Rosh Hashanah is called “Hayom haras olam” because Adam’s soul was born on this day, it is fitting that nine shofar blasts are required, and, in fact, those blasts are referred to as “yevava (wails)⁸,” like the cries of a woman in labor.

Based on Yahel Ohr, Tehillim, 20, 9

⁴ Breishis, 1, 14.

⁵ Rosh Hashana, 33b.

⁶ Brachos, 29a.

⁷ Yirmiyahu, 20, 17.

⁸ Rosh Hashana, ibid.

The Emuna that Rosh Hashanah's Hidden Energy will be Revealed

“Tik’u bachodesh shofar, bakeseh l’yom chageinu, ki chok l’yisroel hu, mishpat leilokei Yaakov⁹.” Rosh Hashanah is called “bakeseh,” which means hidden, because although all of the physical and spiritual energy necessary for the entire year is allotted on Rosh Hashanah, as Chazal say: “All of a person’s expenses are allocated on Rosh Hashanah¹⁰,” yet all of the energy which has been appropriated for this purpose remains hidden and unknown, and is distributed pursuant to a person’s behavior, as Chazal say elsewhere: “Man is judged every day¹¹.”

This system is explained¹² to be predicated on the idea that there is an additional, more practical daily judgment over whether the energy should be granted in a physical or spiritual form, because physical energy can be turned spiritual, and vice versa, with the outcome sometimes being positive for the recipient, and other times negative.

Thus, the pasuk says “bakeseh,” namely that the energy and the manner in which it will be distributed are still hidden, which fits with Chazal who said: “Which holiday occurs when the month (“chodesh”, in reference to the moon) is concealed (“keshh”)? Rosh Hashanah¹³,” since “chodesh” means both newness, like the new physical and spiritual energy, but also hiddenness, because it remains concealed.

We therefore say “Hayom haras olam” on Rosh Hashanah, since “haras,” which means pregnancy, is a state in which the fetus is known to be present yet is concealed, and Rosh Hashanah is similarly a time when tremendous amounts of physical and spiritual energy are allotted, yet they remain hidden, and depend on future daily and hourly judgments an individual undergoes.

Yet, although it’s “bakeseh,” it is also “l’yom chageinu,” a day of celebration, because in spite of the fact that it’s hidden, our simple emuna and bitachon in Hashem brings about that even “bakeseh” becomes “yom chageinu.”

Sefer Hamaamarim 5692, pages 17-18

⁹ Tehillin, 81, 4-5.

¹⁰ Beitzah, 16a.

¹¹ Rosh Hashana, 16a.

¹² Rebbe’s comment: See Likutei Torah end of Shlach [55d]. Derech Mitzvosecha, Mitzva of Tiglachas Metzora [106a and onward]. Kuntres Umaayan Maamar 17 and onward.

¹³ Rosh Hashana, 8a.

The Neshama's Descent Below

“Im k’vanim, im ka’avadim,” whether we are Your children, or whether we are Your servants:

A servant is a separate entity, yet in spite of this he serves his master and externally nullifies himself before him; on the other hand, a son is part of his father, in Chazal’s language: “A son is the leg of his father¹⁴,” but at the same time is also considered an entity to himself, as it says in Malachi: “A son honors his father, and a slave his master¹⁵,” and the fact that it’s possible for a son to honor his father indicates that he is not literally, entirely one with his father.

These two models of son and servant represent two levels of the Neshama when it descends below:

When the Neshama reaches Malchus of Atzilus, it can be compared to a son who is a separate person yet considered a part of his father; similarly, the Neshama has been separated from its state of cleaving to G-dliness and has become a distinct entity, yet it isn’t completely disconnected from G-dliness either.

Then the Neshama descends even further to the worlds of Briah, Yetzirah and Asiyah, and literally assumes its own existence and is separated from G-dliness, which expresses itself in the fact that man has the ability to choose to even rebel against G-dliness, Heaven forbid, and when a person chooses not to rebel against Hashem and nullifies his self instead, he is called a servant.

Based on Maamarei Admor Hazaken 5572, pages 59-60

¹⁴ Per Rashi, “K’baal,” Kesubos 92a. Tosfos, “Mikamei,” Yevamos 3a.

¹⁵ Malachi, 1, 6.

Hayom Haras Olam

Today is the world's birthday.
Today He will summon all of the world's creations to stand in judgment.
Whether we are Your children, or whether we are Your servants;
If we are Your children, have mercy upon us as a father would upon his children,
And if we are Your servants, our eyes are turned to You, until You show us favor,
And You bring our judgment to light,
O Awesome One, Holy One.

Rab. Moshe Druin

(Guitar Strum)

Intro

Musical notation for the Intro section, measures 1-3. The key signature is B-flat major (two flats). Measure 1 starts with a treble clef, a common time signature, and a Gm chord. Measure 2 continues with the Gm chord and ends with an Eb chord. Measure 3 starts with a Bb chord and ends with an F chord. A 'Ha' is written below the final note of measure 3.

Verse

Musical notation for the Verse section, measures 5-11. The key signature is B-flat major (two flats). Measure 5 starts with a treble clef, a common time signature, and a Gm chord. The melody begins with a quarter rest, followed by quarter notes for 'ha', 'rat', 'o', and 'lam'. Measure 6 continues with 'ha', 'yom', and 'ya'a'. Measure 7 starts with a Bb chord and continues with 'mid', 'ba', 'mish', and 'pat'. Measure 8 continues with 'pat' and ends with a 'Ha'. Measure 9 starts with a Gm chord and continues with 'yom', 'ya'a', 'mid', 'ba', 'mish', and 'pat'. Measure 10 continues with 'pat' and ends with 'kol' and 'ye'. Measure 11 starts with a Bb chord and continues with 'tzu', 'rey', 'o', 'la', and 'mim'.

היום הרת עולם

היום הרת עולם
 היום יעמיד במשפט כל יצורי עולמים
 אם כבנים אם פעבדים
 אם כבנים רחמנו קרחם אב על בנים
 ואם פעבדים עינינו לך תליות עד שתתקנו
 ותוציא כאור משפטנו
 איום קדוש

Chorus

13 Gm E♭ B♭ F
 Im k' va nim Im ka'a va dim Im k' va nim ra cha mey nu
 15 Gm E♭ B♭ F
 ra cha mey nu k' ra che met al— ba nim

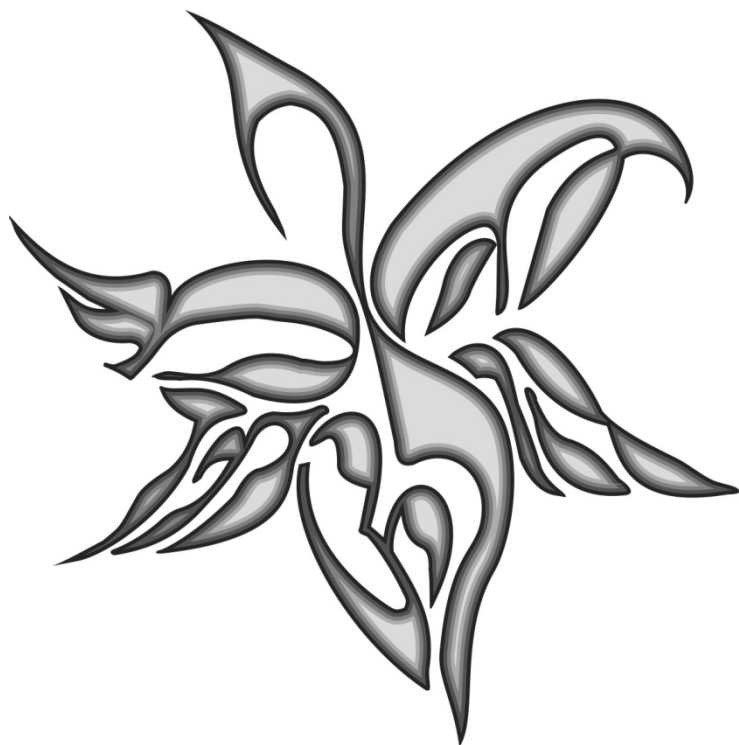
Verse

17 B♭ F
 Im ka' a va dim ey
 19 E♭ Gm F7
 ney nu l' cha t'lu yot—
 21 B♭ F
 Ad shet' cho ney nu v' to tzi cha' or mish pa
 23 E♭ F Gm
 tey nu a— yom ka dosh

To see and hear this song,
 scan this code here.

כתיבה וחתומה טובה,
שנה טובה
זמתוקה

ירידת הנשמה למטה

"אם כבנים, אם כעבדים":

לעבד ישנה מציאות עצמית נפרדת, אך למרות זאת הוא עובד את אדונו ומבטל את עצמו אליו בחיצוניות; לעומת זאת הבן הוא חלק מהאב, "ברא כרעא דאבוה"¹⁵, ויחד עם זאת הוא נחשב גם כדבר לעצמו, שהרי נאמר "בן מכבד אב ועבד אדוניו"¹⁶, נמצא ששייך הכיבוד מן הבן לאב, מכלל שאין הבן עצם אחד עם אביו ממש.

והענין הוא, שבחי' עבד ובחי' בן, הן שתי מדרגות בירידת הנשמה למטה:

כאשר הנשמה יורד לבחי' מלכות דאצילות, דומה היא לבן שנחשב לאדם לעצמו, ויחד עם זאת הוא חלק מאביו; כך הנשמה הופרשה מדביקותה העצמית באלקות להיות דבר לעצמה, ויחד עם זאת אינה נפרדת לגמרי מאלקות.

לאחר מכן יורדת הנשמה לעולמות ב"ע, ונעשית בחי' יש לעצמה ממש, ובבחי' פירוד מאלקות שמתבטא בכך שיש לאדם את משפט הבחירה להיות אף מורד באלקות ח"ו, וכאשר האדם בכל זאת אינו מורד בה' ומבטל את ישותו, נקרא הוא עבד.

ע"פ מאמרי אדמו"ר הזקן תקע"ב עמודים נט-0

¹⁵ ע"פ פירש"י ד"ה כבעל - כתובות צב, א. תוד"ה מקמי — יבמות ג, א.

¹⁶ מלאכי א, ו.

האמונה שהשפע הנעלם שנמשך בראש השנה יתגלה

"תקעו בחודש שופר, בכסה ליום חגנו, כי חוק לישראל הוא, משפט לאלקי יעקב"¹⁰. ראש השנה נקרא 'בכסה', שהוא מכוסה, והיינו דהגם דכל ההשפעות בשפע רוחני ושפע גשמי על כל השנה נמשך בראש השנה, וכמאמר רז"ל "כל מזונותיו של אדם קצובין לו מראש השנה"¹¹, ופירוש 'כל מזונותיו' היינו הן המזון רוחני והן המזון גשמי, הכל כאשר לכל קצובין לו בראש השנה.

אמנם כל ההמשכות האלו הם בהעלם עדיין ומכוסים, שבלתי ידועים, ותלויים במעשי האדם, וכמאמר "אדם נידון בכל יום"¹², וכידוע¹³ שזהו הדין ומשפט בההשפעה פרטית בפועל, דלפעמים מתחלפים ההשפעות הגשמי והרוחני, אלו תמורת אלו - דתמורת שפע רוחני נשפע לו שפע גשמי, ולפעמים לטובתו ולפעמים להפכו; ולפעמים הנה תמורת שפע הגשמי נשפע לו שפע רוחני דלפעמים הוא לטובתו ולפעמים כו'.

זהו 'בכסה', דכללות השפע וגם אופני ההשפעה הם מכוסים עדיין, דזהו מה שאמרו רז"ל¹⁴ "שהחודש מתכסה בו הוי אומר זה ראש השנה", דחודש פירושו חידוש, דבראש השנה נמשכים השפעות חדשות בשפע רוחני וגשמי אבל הוא חדש מתכסה, שהוא מכוסה ונעלם.

זהו מה שאנו אומרים בראש השנה "היום הרת עולם", דפירוש 'הרת' הוא מלשון הריון, דיודעים שיש עובר אבל הוא מכוסה ונעלם, כן הנה בראש השנה, הנה היום דר"ה הוא הרת עולם שנמשכים המשכת שפע רב בשפע רוחני וגשמי, אבל הוא מכוסה עדיין בכללותו; וגם תלוי במעשי האדם, דעל זה הוא הדין ומשפט פרטי דאדם נידון בכל יום ובכל שעה, וזהו בכסה.

ומכל מקום הנה 'בכסה' הוא 'ליום חגיגו', דגם שהוא מכוסה ונעלם, הנה מצד האמונה פשוטה והבטחון באבינו מלכינו יתברך ויתעלה, הנה גם הכסה הוא יום חגיגו.

ספר המאמרים תרצ"ב, עמודים יז-י

¹⁰תהלים פא, ד-ה.

¹¹ביצה טז, א.

¹²ראש השנה טז, א.

¹³הערת כ"ק אדמו"ר: ראה לקוטי תורה סוף פרשת קרח [נה, ד]. ספר המצוות להצ"צ מצות

תגלחת מצורע לכשיטהר [קו, א ואילך]. קונטרס ומעין מאמר יז ואילך.

¹⁴ראש השנה ח, א.

הבריאה נאמר "ויאמר אלוקים יהי מאורות ברקיע השמים להבדיל בין היום ובין הלילה והיו לאותות ולמועדים ולימים ושנים"⁴. כמו-כן הקב"ה ציווה לבנות לו בית, במקום גשמי מוגדר, שבו הוא שוכן.

לאור זאת מובן שאכן "היום הרת עולם", בראש השנה הקב"ה מעניק חיות לעולם כולו למשך כל השנה כולה, חיות המשתלשלת ויורדת לאחור מכן לכל יום ויום ולכל פרט ופרט.

לידת והתחדשות העולם באמצעות תשעה צמצומים

כשם שבעולם הזה הגשמי, נמשך עיבור האשה במשך תשעה חודשים, כך כללות ענין הלידה והגילוי תלוי בתשעה צמצומים של ט' ספירות (חב"ד חג"ת נה"י), בכדי שתוכל הנשמה לבוא לבחי' לידה מאצילות לבריאה ע"י העיבור בספירת המלכות.

ויש להעיר מזה לענין ט' תקיעות שתוקעים בראש השנה מן התורה⁵, וכן ט' ברכות שבתפילות ראש השנה שהן כנגד ט' פעמים שנזכר שם הוי' בתפילת חנה⁶. ואפשר לבאר בזה, כי בראש השנה שנמשך אור חדש על כל השנה, הדבר דומה ללידה, שתלויה בהכנה במספר תשע.

וזוהו פירוש הפיוט "היום הרת עולם", כפי שביאר רבי דוד אבודרהם שמקור לשון הפיוט הוא בפסוק "ורחמה הרת עולם"⁷: "כי בתשרי נברא העולם והיה הריונו, כי ההריון יאמר גם כן על עת הלידה, כמו הורה גבר כו"⁸, וביום ששי למעשה בראשית שהוא ראש השנה נברא אדם-הראשון, נמצא שהיום נגמר הריונו של עולם".

ולאור פירושו שראש השנה נקרא "היום הרת עולם" מכיוון שבו נולדה נשמת אדם הראשון, זהו הטעם שיש צורך בתשע תקיעות דוקא, וכן נקראות התקיעות בשם 'יבבה'⁹, כמו צעקת היולדת.

ע"פ יהל אור לתהלים כ, ט

⁴ בראשית א, יד.

⁵ ראש השנה לג, ב.

⁶ ברכות כט, א.

⁷ ירמיהו כ, יז

⁸ איוב ג, ב.

⁹ ראש השנה שם.

הגילוי שקודם הצמצום, לכן לא יתכן שהדין והמשפט ייעשה ע"י ממוצעים, כי אם מעצמותו יתברך.

"איום" פירושו מפחיד, מטיל אימה. "קדוש" פירושו מובדל, המסתכל על כל דבר בקדושה וברחמנות – כי מאחר והוא מובדל מהכול באמת, הרי הוא מביט ברחמים על כל מה שתחתיו. הקב"ה הוא איום וקדוש, הוא מטיל אימה מחמת רוממותו, אך רוממותו זו כוללת גם את מידת רחמיו עלינו השפלים.

הבנה זו מעניקה לו את העוז לקוות ולהתפלל שהקב"ה ירחם עלינו ויקבל את תפילתנו ותשובתנו ביום הדין.

ביאורי החסידות לפי קונטרס 'קנין החיים' תרפ"ח,
ד"ה היום הרת תש"ב, ד"ה היום הרת תשל"ב

==עיונים==

התלבשות החיות האלוקית בגדרי הזמן

בתפילת ראש השנה, אנו מתארים את חשיבותו של היום במילים "היום הרת עולם, היום יעמיד במשפט וכו'". ונשאלת השאלה, הרי הקב"ה נעלה מגדרי הזמן, וכיצד ניתן לומר שהקב"ה מעניק חיות לעולם ומקיים את יום הדין ביום מסויים?

התשובה לכך היא, שאכן מימד הזמן אינו מגביל את הקב"ה, אך בבריאת העולם צמצם הבורא את אורו הגדול, וכלפי הנבראים הוא מתלבש ומתנהל לפי הבריאה וגבולותיה, ועל כן אנו מתייחסים אל הקב"ה לפי מושגינו המוגבלים, וביניהם מושג הזמן.

בביאורי החסידות נהוג להקדים, כי לאור העובדה שהאדם נברא "בצלם אלקים", הרי שבאמצעות התבוננות מעמיקה בטבען של התכונות האנושיות ניתן לקבל מושג כלשהו על הבורא, וכך מתפרש בחסידות גם הכתוב "מבשרי אחזה א-לוה"³.

כך ניתן לקבל המחשה לאופן התייחסות הקב"ה לבריאתו, מהנשמה שבקרבנו, שלמרות היותה רוחנית, חפה מכל הגדרה גשמית ומוגבלת, אך בהתלבשותה בגוף, היא מתמקדת ופועלת לפי איברי הגוף הגשמיים השונים – היא מעניקה את כוח הראיה, השמיעה, הכתיבה – כל אלו כוחות נפשיים רוחניים, אך מצומצמים לפי הגבלות איברי הגוף.

כך ברא הקב"ה את העולם והוא מתלבש בתוכו: הבורא כשלעצמו הוא מעל הזמן ומעל המקום, ויחד עם זאת הוא מתלבש בתוך גדרי הזמן והמקום. בסיפור

³איוב יט, כו.

עושה, בין שהוא דיבור ומעשה טוב ובין שהוא דיבור ומעשה רע, נברא מזה מלאך, והם המלאכים הטובים מהדיבורים ומעשים הטובים, ומלאכים הרעים מדיבורים ומעשים הרעים.

כל יצורי עולמים

מה שאומרים "עולמים" הוא על דרך לשון הכתוב "מלכותך מלכות כל עולמים", כי ספירת המלכות היא שורש ומקור כל העולמות, החל ממדריגת המלכות הנעלית ביותר, שהיא מידת המלכות שבאור אין סוף שלפני הצמצום, ועד למידת המלכות שבעולם העשיה הרוחנית, שהוא מקור העולם הזה.

ולפי זה מובן עומק הכוונה בביטוי "היום יעמיד במשפט כל יצורי עולמים", שהבורא יתברך מעמיד במשפט בראש השנה את כל יצורי עולמים, מגילויי האורות הנפלאים ביותר באור אין סוף שלפני הצמצום ופראופים העליונים, עד לנבראים הקטנים והשפלים, ש"מתחת זרועות עולם".

אם כבנים אם כעבדים

היות שאנו היהודים, גם בניך וגם עבדיך. וכאשר הבן עושה משהו נגד הוריו, הרי שהעבירה גדולה יותר מעבד העושה נגד אדונו, משום שהבן קרוב להוריו הרבה יותר מאשר העבד לאדונו. ולאידך, הרחמנות של ההורים על הבן היא גדולה הרבה יותר מרחמנות האדון על עבדו. לכן מבקשים אנו: "רחם עלינו כרחם אב על בנים".

ואם לא זכינו שתרחם עלינו כבנים, רחם עלינו כאדונים המרחמים על עבדיהם, כפי שכתוב "הנה כעיני עבדים אל יד אדוניהם, כעיני שפחה אל יד גברתה, כן עינינו אל ה' אלוקינו עד שיחוננו"²; וכשם שהצפייה של עבדים היא רק ליד אדוניהם, שכן אין להם מישהו אחר מבלעדי אדונם, ובזה גדול הקשר שלהם אליו יותר מבן לאביו—כך מצפים אנו אליך, ריבונו של עולם, שתרחם עלינו ביום הדין ו"תוציא כאור משפטנו", ויהא משפטנו לטובה, ברור ומפורש בבירות האורה.

איום קדוש

המשכה זו של "ותוציא כאור משפטנו" נמשכת מעצמותו יתברך - "איום קדוש". כי מכיוון שכאמור, בראש השנה מעמיד ה' במשפט כל יצורי עולמים עד גם בחינת

²תהלים קכג, ב.

היום הרת עולם
היום יעמיד במשפט כל יצורי עולמים
אם כבנים אם כעבדים
אם כבנים רחמנו כרחם אב על בנים
ואם כעבדים עינינו לך תליות עד שתחננו
ותוציא כאור משפטנו
איום קדוש

==הלכה ומנהג==

בתפילת מוסף של ראש השנה נוהגים לומר בכל פעם שתוקעים בשופר: "היום הרת עולם וכו', ארשת שפתינו וכו'"; ואפילו כשחל ראש השנה בשבת שאין תוקעים בשופר, אומרים "היום הרת כו'".

ע"פ שולחן ערוך אדמו"ר הזקן,

סימן תקצ"ב "תפלת מוסף בקול רם וסדר התקיעות", סעיף ו'

==ביאורי החסידות לפיוט "היום הרת עולם"==

היום הרת עולם, היום יעמיד במשפט

בתיבת 'הרת' ישנם שני פירושים: לשון הריון ולידה, ולשון רטט ופחד.

הפירוש הראשון הוא: "היום הרת עולם", היום נולד העולם, כי בכל שנה ושנה נמשכת חיות חדשה למשך כל השנה. זהו גם הטעם לכינוי **ראש השנה**, שכשם שבאדם הרי הראש כולל את כל החיות וממנו מתחלקת החיות לכלל האיברים, כן הוא בראש השנה שנמשכת חיות כללית לכל העולמות והנבראים. חיות אלו קיט זו נמשכת לעולם באמצעות דין ומשפט, בראש השנה "יעמיד במשפט כל יצורי עולמים", האם ימשיכו להתחדש ממנו יתברך, ובאיזה אופן תהיה התחדשותם.

והפירוש השני: "היום הרת עולם", היום הוא יום רטט ופחד, כפי שמתואר בראשיתו של ספר איוב "ויהי היום ויבואו בני האלקים להתייצב על ה' ויבוא גם השטן בתוכם"¹, ובתרגום מפורש שהיה זה בראש השנה, "והוה ביומא דדינא רבה בריש שתא". והיינו שראש השנה הוא יום הדין והמשפט, בו באים המלאכים, מלאכי מליצי יושר ומלאכי תובעי דין ומשפט, שכן מכל דיבור ומעשה שהאדם

¹איוב א, ו.

"שילם היה מעורב מאד עם הבריות ובר דעת גדול בנגלה ובחסידות. כאשר דן באיזה ענין, הן בנגלה והן בחסידות, היו דבריו מוטעמים מאד וערבים לאוזן השומע. אך כאשר העמיק באיזה דבר, ומכל שכן בתפילה - הייתה העמקתו כל כך עזה עד שלא ראה ולא ידע מהנעשה אף בארבע-אמותיו.

"פעם אחת, בשחרית, נכנס הרבי לאולם הישיבה, ומשהרגישו בו, הזדעזעו כל הנוכחים ונתחבאו, כמו שנאמר "ראוני נערים ויחבאו", רק שילם לא נזדעזע כי לא ידע ולא הרגיש בו כלל, אף כי הרבי ישב לא רחוק ממקום עמדו. הרבי הביט עליו והסתכל בו, וכאשר יצא ושילם לא הרגיש לא בכניסתו ולא ביציאתו - אמר עליו הרבי שניכר כי שילם מתפלל בכנות, טרוד באמת בתפלה, ולכן לא חש ולא הרגיש דבר.

"לימים, מינה הרבי את שילם לפקח על לימוד החסידות בישיבה. שילם מסר עצמו לעבודה זו בכל נימי נפשו, ובאהבתו היתירה לאחיו התמימים, דיבר על לבם והשפיע עליהם להוציא אל הפועל את לימוד החסידות אשר הם לומדים. דבריו היוצאים מלבו הטהור היו נכנסים ללב התלמידים וכל התלמידים אהבוהו אהבה עזה. בימיו עלו ונתעלו תלמידי הישיבה במעלה העליונה".

גם בהיותו משגיח ומשפיע בישיבה, הייתה תפילתו של ר' שילם לשם-דבר. כפי שתיאר תלמידו ר' רפאל נחמן כהן:

"שילם היה מאריך בתפילתו. מקום תפילתו בקביעות היה ב'זאל הגדול' על יד הכניסה, מקום בו תולים את המעילים. היה לו ניגון מיוחד בתפילה, ומי שהיה שומע את תפילתו לא היה יכול להיפרד".

נערך על ידי הרב לוי יצחק הולצמן
lyhediting@gmail.com

מהותה של תפילת ראש-השנה

עבודת התפילה בראי החסידות ובהנהגת החסידים

"היום הרת עולם". מילות השיר המלווה את תפילת ראש השנה, ממחישות היטב את גודל השעה ומבהירות את חשיבותה של התפילה ביום הדין, את התחינה והבקשה לרחמי ה', "אם כבנים, אם כעבדים".

לתפילה יש שני צדדים שנראים כסותרים: בעת התפילה, על המתפלל להרגיש "כעומד לפני המלך", ולחוש התבטלות מוחלטת כלפי הקב"ה; יחד עם זאת, מהותה של התפילה היא בקשה מהבורא שיברך את האדם במעשה ידיו וימלא את כל צרכיו הגשמיים, התפילה בעצם מדגישה את קיומו ומציאותו של האדם.

הניגודיות הזו בולטת במיוחד בתפילות ראש השנה, בהם אנו ממליכים את ה' "למלך על כל הארץ", ומתפללים אליו "מלוך על העולם כולו בכבודך", כאשר משמעותה של הכתרה למלך היא כניעה מוחלטת של העם; יחד עם זאת, ראש השנה הוא יום הדין בו נפסקים לאדם צרכיו למשך כל ימות השנה. נשאלת אפוא השאלה: כיצד אפשר לחבר בין שתי תנועות הנפש הללו, להתפלל מתוך ביטול מוחלט לה', ובה בעת לחשוב ולבקש רווח ותועלת אישית?!

בשיחותיו הקדושות, מציע הרבי תפיסה רעיונית חדשה של תפילות ראש השנה ושל מושג התפילה בכלל. לדברי הרבי, כאשר יהודי מתפלל שה' ימלא את בקשותיו ואת צרכיו, הוא לא אמור לעשות זאת למען תועלת ונהנתנות אישית; להיפך, התפילה מעניקה לאדם הזדמנות לראות את מילוי צרכי האדם הגשמיים כשלימות של מילוי רצון ה', כהמשך להכתרת ה' למלך על העולם.

כאשר יהודי מתנהל בחייו הגשמיים כרצון ה', גורם הוא במעשיו לכך שבכל העולם תראה ותתגלה מלכותו של הקב"ה. מכיוון שלכל יהודי יש תפקיד מוגדר בעולם, ועליו להביא את אור הקדושה לענייני העולם ששייכים אליו, לכן מבקש הוא מה' את אותו שפע גשמי, כדי לעבוד את ה' כראוי ולהתבטל לרצונו בשלימות.

בהשגחה פרטית, חל מועד החתונה ביום היארצייט של זקנו של החתן, המשפיע הנודע ר' שילם קוראטין ע"ה, שנפטר בה' אלול שנת עטר"ת, ודמותו היתה הוד בשיבת תומכי תמימים שבליובאוויטש, משגיח ומשפיע, 'חוזר' מאמרי החסידות של הרבי הרש"ב, שהתייחד בין היתר ב'עבודת' התפילה מתוך השתפכות הנפש.

אחד מתלמידיו, ר' שמריהו ששונקין, תיאר את תפילתו של ר' שילם:

פתח דבר

בעזה"ת,

בשבח והודיה לה', לרגל חתונת ילדינו היקרים,

יצחק מאניס ורבקה מרים הולצמן,

אנו שמחים לכבד את כל הנוטלים חלק בשמחתנו; בתשורה מיוחדת זו, הכוללת:

(א) לקט פנינים וביאורים מתורת החסידות על פיוט "היום הרת עולם"
שאומרים בתפילת מוסף לראש-השנה.

(ב) נוסח מוסיקלי חדש ומיוחד לפיוט זה, שהולחן על-ידי אבי הכלה
הרה"ח ר' משה שי' דרויאן.

החתונה חלה בשעה טובה ומוצלחת בחודש אלול, שהוא חודש השייך במיוחד
לענין הנישואין, כמובן מהוראות כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו להשתדל לקבוע חתונות
בחודש זה.

כ"ק אדמו"ר הרי"ץ התבטא בלשונו הזהב על חודש אלול:

"חודש אלול הוא חודש הרחמים, אשר בו נפתחים שערי רחמים לכל הבא
לגשת אל הקודש לעבודת הבורא ב"ה בתשובה תפילה ותורה.

"החודש הזה הוא האחרון משנה החולפת ועוברת מהוזה אל העבר, והוא
חודש של חשבון הנפש לחשוב ולהתבונן במה עברה עליו השנה, להתחרט על
הלא-טוב בחרטה גמורה, ולקבל על עצמו להיות זהיר על להבא בקיום המצות
בהידור, לשקוד בתורה ותפילה ולהתרגל במדות טובות.

"החודש הזה הוא חודש ההכנה, לקראת השנה החדשה הבאה עלינו ועל כל
ישראל לטובה ולברכה בגשמיות וברוחניות."

*

ברצוננו להביע תודתנו לקרובינו, ידידינו ומכרינו, אשר הואילו לשמוח אתנו יחדיו
ביום שמחת לבבנו, ולברכנו בברכת מזל-טוב וחיים מאושרים בכל.

"הא-ל הטוב הוא יתברך, יברך את כבודו ואנשי ביתו יחיו בתוך כלל אחב"י בברכת
מאליפות מנפש ועד בשר".

יהי רצון שמשמחת החתונה, נבוא תיכף ומיד לשמחת הגאולה, בביאת משיח
צדקנו תיכף ומיד ממש, ונזכה לחזות בקיום הכתוב "עוד ישמע בערי יהודה
ובחוצות ירושלים, קול ששון וקול שמחה, קול חתן וקול כלה!"

בשמחה ובברכה

משה אברהם דוד ואהובה חי'ה דרויאן

נח ורבקה הולצמן

לזכות

החתן התמים **יצחק מאניס** שי'

והכלה המהוללה **רבקה מרים** תחי'

הולצמן

לרגל נישואיהם בשעטומו"צ
יום חמישי, ה' אלול, ה'תשע"ה

שיזכו לבנות בית נאמן בישראל על יסודי התורה והמצוות
כפי שהם מוארים במאור שבתורה זוהי תורת החסידות
מתוך שמחה ובריאות ורוב אושר ועושר

*

נדפס על-ידי ולזכות הוריהם

הרה"ח ר' נח וזוגתו מרת **רבקה** שיחיו
הולצמן

הרה"ח ר' **משה אברהם דוד** וזוגתו מרת **אהובה חי** שיחיו
דרויאן

וזקניהם

הרה"ח ר' **יעקב צבי הולצמן** שליט"א
הרה"ח ר' **ברוך הכהן וברכה אייזנברג** שליט"א
הרה"ח ר' **גדליה געצל אליעזר וזהבה גולדא דרויאן** שליט"א
יהודה ומנוחה מיינשטיין שליט"א

לע"נ הסבתא

מרת **חי צפורה הולצמן** ע"ה
נלב"ע כ"ה תשרי ה'תשס"ז ומ"כ בירושלים עיר הקודש
ת' נ' צ' ב' ה'

היום הרת עולם

ליקוט פנינים וביאורים מדא"ח על הפיוט "היום הרת עולם"
מתפילת ראש השנה
מיוסד על פי מאמרים מרבתינו נשיאנו

תשורה

משמחת הנישואין של

יצחק מאניס ורבקה מרים שיחיו הולצמן

ה' אלול ה'תשע"ה
August 20, 2015

היום הרת עולם

ליקוט פנינים וביאורים מדא"ת על הפיוט "היום הרת עולם"
מתפילת ראש השנה
מיוסד על פי מאמרים מרבתינו נשיאנו

תשורה

משמחת הנשואין של

יצחק מאניס ורבקה מרים שיחיו הולצמן

ה' אלול ה'תשע"ה
August 20, 2015